

א. מ'האט שוין גערעדט כמ"פ אז נר חמישי דחנוכה טיילט זיך אויס פון די אנדערע טעג פון חנוכה — כמנהג ישראל (וואס, תורה הוא¹) אז דעמולט איז דא א הוספה מיוחדת אין ענינים טובים לגבי שאר ימי חנוכה, לדוגמא — ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האט דערציילט? אז זיין פאטער (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ג"ע) פלעגט געבן „מעוה חנוכה“ (בנר רביעי אדער) בנר חמישי דחנוכה.

צווישן די ענינים המיוחדים וואס זיינען דא אין נר חמישי דחנוכה, איז אויך — וואס עס איז בכ"ט כסלו, וואס כ"ט כסלו איז ערב ר"ח (טבת).

וואס ערב ר"ח ווערט (במנהג ישראל) אנגערופן² „יום כפור קטן“, ד.ה. מעין און בדוגמת יוה"כ³ (וואס דערפאר געפינט מען בקצת קהילות אז בערב ר"ח איז מתענין, מוסיפין תפלות מיוחדות וכו').

ב. נוסף אויף דער מעלה הכללית, פון אלע ערב ר"ח (וואס אלע ווערן זיי אנגערופן „יום כפור קטן“), איז דא א מעלה מיוחדת אין ערב ר"ח זה — וואס ער איז אין ימי חנוכה (נר חמישי דחנוכה), וואס דעמולט זאגט מען ניט קיין תחנון וכו'.

און אע"פ אז עס זיינען דא נאך חדשים וואס אין זייער „ערב“ (יום כפור קטן) זאגט מען ניט קיין תחנון,

[אזוי ווי ערב ר"ח אייר, וויבאלד אז גאנץ חודש ניסן זאגט מען ניט קיין תחנון, ועד"ז ערב ר"ח חשוון, לויט די וואס זיינען זיך נוהג אז מ'זאגט ניט קיין תחנון „עד סוף חודש תשרי“, ועד"ז בערב ר"ח (וואס ער איז אויך ערב ר"ח) וואס דעמולט זאגט מען ניט קיין תחנון] —

איז אבער פארשטאנדיק, אז ס'איז דא בזה א גדר מיוחד אין ערב ר"ח טבת, וויבאלד אז דעמולט איז די שלילת אמירת תחנון פארבונדן מיט ימי חנוכה:

דער ניט זאגן תחנון אין ימי חנוכה, איז פארבונדן דערמיט וואס עס

(1) תודיה נפסל — מנחות כ, ב.

(2) היום יום כ"ח כסלו (ע' ז).

(3) פרי"ח לאו"ח סתי"ו (מהרמ"ק) של"ה (קכ, ב. קעט, א. ועוד). יעב"ץ בסידורו. ועוד. וראה אוה"ת בא ע' רנג: ערב ראש חודש הוא נקרא כיפור קטן. וראה ניכ השו"ע חאו"ח שם.

(4) כנדפס ב.סדר יו"כ קטן וכיו"ב.

(5) שו"ע או"ח סקלא' ס"ו. סידור אדה"ז לפני „ובא לציון“ השלמה לשו"ע אדה"ז סקלא' ס"ח.

(6) טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סתכ"ט ס"ב (ס"ח). רמ"א או"ח סקלא' ס"ו. סידור אדה"ז שם.

השלמה לשו"ע אדה"ז שם.

(7) מג"א או"ח טו"ס תרטט. סידור אדה"ז שם. השלמה לשו"ע אדה"ז שם.

(8) טושו"ע או"ח סתקפ"א ס"ג. רמ"א או"ח סקלא' ס"ג. סידור אדה"ז שם. השלמה לשו"ע

אדה"ז שם.

שטייט אין מגילת תענית' אז דעמולט טארן ניט זיין קיין ענינים וואס זיי נען היפך השמחה והייום) טוב, וואס בדוגמת זה איז אויך דער ענין פון אמירת תחנון וכיו"ב;

משא"כ בנוגע צו ניט זאגן תחנון בער"ח אייר (סיום חודש ניסן) און בער"ח חשוון (סיום חודש תשרי), ועד"ז בערב ר"ה — וואס וועגן דערויף ברענגט זיך ניט אין מגילת תענית, עס איז נאָר אַ „מנהג ישראל“.

ונוסף לזה:

עס איז דאָ אַ מעלה מיוחדת אין דעם (יום) טוב פון חנוכה אפילו לגבי שאר הימים טובים — וואָרום, כּל המועדים בטליו (לעיל) חוץ מחנוכה ופורים¹⁰ (אעפ"א די מועדים זיינען מן התורה, און חנוכה איז מדברי סופרים).

וואָס דערפון איז פאַרשטאַנדיק די מעלה מיוחדת פון ערב ר"ח טבת אפילו לגבי די אַנדערע ערבי ר"ח אין וועלכע מיזאָגט ניט קיין תחנון — וויבאַלד אַז דער ניט זאָגן תחנון בערב ר"ח טבת איז פאַרבונדן מיט דעם יו"ט פון חנוכה, וואָס ער האָט אַ מעלה מיוחדת לגבי שאר הימים טובים, וואָס פון זיי קומט אַרויס דער (מנהג פון) ניט זאָגן תחנון בער"ח אייר וכו'.

ג. דער העדר אמירת תחנון אין (די ערבי ר"ח הנ"ל, ובמיוחד אין) ערב ר"ח טבת (מצד ימי חנוכה) — איז כּמובן אַן ענין למעליותא:

עס איז היפך שכל התורה צו זאָגן אַז מצד דערויף וואָס ערב ר"ח טבת פאַלט אויס אין ימי חנוכה, זאָלן דעמולט פעלן די ענינים וואָס ווערן אויפֿ־געטאַן אין אַנדערע ערב ר"ח דורך אמירת תחנון וכיו"ב —

עס איז מוכרח צו זאָגן אַז בערב ר"ח טבת טוען זיך אויך אויף די אַלע ענינים טובים וואָס טוען זיך אויף אין יעדן ערב ר"ח — נאָר דעמולט דאַרף מען ניט אַנקומען צו אמירת תחנון כדי צו אויפטאַן די ענינים וואָס מ'טוט אויף דורך אמירת תחנון וכיו"ב אין אַנדערע ערב ר"ח.

דעם ביאור בזה קען מען זאָגן אויף צוויי אופנים:

א) די ענינים וואָס ווערן אויפגעטאַן ערב ר"ח דורך אמירת תחנון וכיו"ב, ווערן אויפגעטאַן בער"ח טבת (יום כפור קטן) מצד „עיצומו של יום“ פון ימי חנוכה (ע"ד ווי מיזאָגט אויף יוהכ"פ¹¹ אַז „עיצומו של יום מכפר“¹²),
ב) די ענינים ווערן אויפגעטאַן דורך דער עבודה פון אידן אין עניני חנוכה.

9 פ"ט. ואף שבתלה מגילת תענית' — הרי, שאני חנוכה דמיפרסם ניסא' (ר"ה יח, ב ירוש' תענית ב, יב). שו"ע או"ח סתקע"ג.

10 מדרז"ל הובא באגרת הטיול דרוש אות מ. ס' החיים ח"ג רפ"ז. וראה גם רמב"ן ר"פ בהעלותך. וצ"ע מרמב"ם הל' מגילה בסופן.

11 והרי ערב ר"ח נקרא יו"ט קטן, כּניל בפנים (ס"א).

12 שבועות יג, א. ושי"ג. וראה לקו"ש ח"ד ס"ע 1149 ואילך. רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג.ד.

ד. בנוגע צו די צוויי אופנים הנ"ל — איז דא א מעלה אין יעדערן פון זיי, יש בזה מה שאין בזה:

בשעת מ'זאגט אז די ענינים ווערן אויפגעטאן מצד, עיצומו של יום" (ניט מצד עבודת האדם), איז זיכער אז זיי ווערן אויפגעטאן בשלימות, ווארום דאס איז אן ענין וואס איז ניט תלוי אין מעשה ידי אדם, נאר עס קומט (מעצמו), מלמעלה,

[ע"ד המדובר וועגן יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת (כבקיעות שנה זו), וואס דעמולט טוען זיך אויף די ענינים פון תק"ש דורך שבת בעצמו¹³ — וואס, שבת מקדשא וקיימא¹⁴ (ניט פארבונדן מיט עבודת האדם), טוען זיך אויף די ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט תק"ש בשלימות, וויבאלד אז דאס איז ניט תלוי אין עבודת האדם (תק"ש), נאר עס קומט מלמעלה].

און בשעת מ'זאגט אז די ענינים ווערן אויפגעטאן דורך עבודת האדם אין עניני חנוכה — איז דא אין דערויף די מעלה פון קב שלו, וואס אדם רוצה בקב שלו¹⁵.

אין דעם ערשטן אופן איז דא די מעלה אז די ענינים ווערן אויפגעטאן בשלימות — עס פעלט אבער אין דערויף דער געשמאק פון אדם רוצה בקב שלו, וויבאלד אז עס ווערט אויפגעטאן מצד, עיצומו של יום":

און אין דעם צווייטן אופן איז דא די מעלה פון אדם רוצה בקב שלו" — עס איז אבער ניטא די זיכערקייט אז דאס ווערט אויפגעטאן בשלימות, וויבאלד אז דאס איז תלוי אין עבודת האדם.

ה. און וויבאלד אז ביידע ספרות האָבן אן אַרט אין שכל והבנה — איז פארשטאנדיק, אז (זכות וטובת ישראל זאגט, אז) בערב ר"ח טבת האָט מען די מעלות פון ביידע ענינים:

די ענינים טובים וואָס ווערן אויפגעטאן יעדן ער"ח דורך אמירת תחנון וכיו"ב, ווערן אויפגעטאן בערב ר"ח טבת און אמירת תחנון — סיי מצד עיצומו של יום" פון ימי חנוכה, און סיי מצד דער עבודה פון אידן אין עניני חנוכה — וואָס דעמולט האָט מען די מעלה פון קב שלו, און מ'האָט אויך די זיכערקייט אז די ענינים ווערן אויפגעטאן בשלימות.

ובפרט אז מ'געפינט זיך אין א זמן וואָס מ'דארף צוגעבן בזכותם של ישראל, און דער אויבערשטער זוכט אלע-ערליי וועגן כדי צו מוסיף זיין בברכותיו לעם קרובו¹⁶, אין אן אופן פון טוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים, אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו¹⁷,

(13) ראה לקרית ר"ה נ, ב.

(14) כיצה יז, א.

(15) ב"מ לח, א.

(16) תהלים קמח, יד.

(17) תניא רמליו.

[וואָס דוקא דאַרטן איז געגעבן געוואָרן כללות התורה ומצוותי, כולל אויך די ענינים פון חנוכה¹⁸] —

דאַרף מען נוצן כדבעי¹⁹ סיי די ענינים וואָס ווערן אויפגעטאָן מצד עיצומו של יום²⁰, און סיי די ענינים וואָס ווערן אויפגעטאָן מצד דער עבודה פון אידן — כדי מ'זאל האָבן די זיכערקייט אַז די ענינים ווערן אויפגעטאָן בשלימות, צוזאַמען מיט דער מעלה פון קב שלוי²¹.

ו. וויבאַלד אַז ערב ר"ח ווערט אָנגערופן „יום כפור קטן“, איז פאַר-שטאַנדיק, אַז דעמולט דאַרף זיין די עבודה בדוגמת יוהכ"פ — וואָס יוהכ"פ איז „זמן תשובה“. . . והוא קץ מחילה וסליחה לישראל²².

וואָס איז ענין התשובה זיינען דאָ צוויי אופנים כלליים (כדלקמן) — דער ערשטער אופן איז עבודת התשובה איז פאַרבונדן מיט אמירת תחנון וכיו"ב, און דעם ענין איז מען שולל בער"ח טבת מצד דעם יו"ט פון חנוכה וואָס איז פאַרבונדן מיט „הלל והודאה“²¹ (און דאָס ווערט אויפגעטאָן בדרך ממילא — מצד „עיצומו של יום“, און מצד דער עבודה פון אידן, כניל בארובה):

און דער צווייטער אופן איז עבודת התשובה איז ניט פאַרבונדן מיט אמירת תחנון וכיו"ב — איז דער יו"ט און „הלל והודאה“ פון חנוכה אים ניט שולל, איז פאַרשטאַנדיק, אַז די עבודה דאַרף זיין אויך בער"ח טבת.

ז. והביאור בזה:

דער אַלטער רבי איז מבאר אין אגה"ת²², אַז אין תשובה איז דאָ תשובה תתאה און תשובה עילאה.

דער ענין פון תשובה תתאה איז פאַרבונדן דערמיט וואָס ער איז זיך מתבונן אין די ענינים בלתי רצויים וואָס ער האָט געטאָן, און ער האָט חרטה אויף דערויף וכי', וואָס די עבודה איז פאַרבונדן מיט „לב נשבר ונדכה“²³.

און לאַחרי ההקדמה פון תשובה תתאה, קומט תשובה עילאה, וואָס די עבודה פון תשו"ע איז „בשמחה רבה“, ווי עס שטייט²⁴, „תשמיעני ששון ושמחה“²⁵.

18 להעיר ממענה משה רבינו למלאכי השרת (לאמרם, תנה הודך על השמים) — למצרים ירדתם כו' (שבת פח, סע"ב) כי דוקא ע"י הירידה למצרים זכו למית וכל עניניו (נת' בדי' אריב"ל בשעה שעלה משה למרום תשו"ע ועוד).

ועד"ז י"ל בנגוע גלות יו"ן, שדוקא ע"י הירידה דגלות יו"ן (ליו"ן ירדתם), זכו (לגאולתה ועד — לחנוכה וכל עניניו).

19 ראה כתובות סו, רע"א.

20 רמב"ם שם פ"ב ה"ז.

21 שבת כא, ב.

22 רפ"ד. ספ"ח ואילך.

23 תהלים נא, יט. וראה תניא פ"ז (כג, א). פכ"ז (לב, ב). אגה"ת פ"ז (צו, א).

24 תהלים שם, י.

25 אגה"ת פ"א (ק, סע"ב ואילך). ובפכ"ז מוסיף גם הכתוב (תהלים שם, יד). השיבה לי ששון ישעך.

בלשון הנגלה (והרגיל) איז עס (ע"ד) הענין פון חרטה על העבר, און קבלה טובה על להבא — וואָס די צוויי ענינים זיינען בדוגמת תשובה תתאה און תשובה עילאה:

חרטה על העבר איז אַ תנועה פון מרירות און לב נשבר ונדכה, און קבלה טובה על להבא איז אַ תנועה פון שמחה: ער איז מקבל אויף זיך (עול מלכות שמים) אַז ער וועט דינען דעם אויבערשטן כמצווה, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך²⁶, איז פאַרשטאַנדיק אַז דאָס איז אין אַן אופן פון שמחה²⁷, ואדרבה: אַ שמחה גדולה ביותר²⁸.

עפ"י איז פאַרשטאַנדיק, אַז ווען עס קומט ער"ח טבת, איז וויבאַלד אַז תורת אמת²⁹ (וואָס זי איז אויך „תורת חיים“ — אַ הוראה³⁰ בחיים) זאָגט אַז דעמולט איז ניטאָ דער ענין פון אמירת תחנון — האָט דעמולט אַ איד (שוין) ניט צוטאָן מיט דער עבודה פון תשובה תתאה און חרטה על העבר, וואָרום בנוגע צו אַלע ענינים בלתי רצויים האָט ער שוין פריער אויפגעטאָן באַ זיך דעם „אעביר מן הארץ“³⁰ בשלימות מצד דעם ענין פון חנוכה (מצד „עיצומו של יום“, און מצד דער עבודה פון אידן, כנ"ל בארוכה):

אַבער דער ענין פון תשובה עילאה און קבלה טובה על להבא, שטייט בתקפו אויך בערב ר"ח טבת — וויבאַלד אַז די עבודה פון תשובה עילאה איז „בשמחה רבה“.

ואדרבה: וויבאַלד אַז דעמולט דאַרף ער ניט פאַנאַדערטיילן זיין עבודה התשובה אין צוויי חלקים פון תשו"ת און תשו"ע, חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא (וויבאַלד אַז דער ענין פון תשו"ת איז שוין אויפגעטאָן) — איז פאַרשטאַנדיק, אַז ער וואָרפט זיך אינגאַנצן אַריין („בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך“) אין דער עבודה פון תשו"ע און קבלה טובה על להבא.

ח. ע"פ האמור לעיל איז פאַרשטאַנדיק, אַז ווען עס קומט דער טאָג פון ערב ר"ח טבת, דאַרף אַ איד מוסיף זיין ביתר שאת וביתר עוז אין דער עבודה פון תשובה עילאה:

אַנהויבנדיק מיט אַ הוספה ביתר שאת וביתר עוז אין לימוד התורה, ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין אגה"ת³¹ אַז תשר"ע איז פאַרבונדן מיט לימוד התורה³².

26 ראה אגה"ת פ"א (צא, א): וזהו עיקר פ"י לשון תשובה לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו כ"ו.

27 נוסף על השמחה שבכללות מצות התשובה — שעל ידה מתקן ומשלים את כל החסרונות בתו"ש, שמשו"י השמחה שבמצות התשובה היא למעלה מהשמחה שצ"ל בכללות קיום התו"ש.

28 מאחר שעבודתו היא באופן דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות — ראה תניא ספ"ו, ובארוכה — פ"א.

29 ראה זח"ג נג, ב.

30 ל' הכתוב — זכר"י יג, ב.

31 ספ"ח ופ"ט.

32 להעיר מהשייכות המיוחדת דלימוד התורה לחנוכה — מאחר שגזירת היוונים היתה להשכיחם תורתך. ובפרט פנימיות התורה — שהרי, טמאו כל השמנים³³ (שבת שם), אשר שמו רומז על פנימיות התורה (אמי"ב שער הקיש פני"ד ואל"ך), ובה מודגש הענין דתורתך, תורת ה'.

און דער לימוד איז אין אן אופן וואָס איז מביא לידי מעשה³³ — אַז דערפון קומט אַרויס דער הידור אין כללות קיום המצוות, ובפרט אין מצות הצדקה³⁴, וואָס זי איז כללות כל המצוות³⁵, ביז אין אן אופן פון „מהדרין מן המהדרין“.

וואָס דער ענין פון „מהדרין מן המהדרין“ שטייט בהדגשה מיוחדת אין ימי חנוכה — וויבאלד אַז דעמולט ווערט די הנהגה פון „מהדרין מן המהדרין“ אַ „מנהג פשוט“ באַ יעדער אידן³⁶.

און דערפון קומט דאָס אויך אין דער עבודה מיט עניני הרשות — אַז עס זאָל זיין אין אן אופן פון „כל מעשיך יהיו לשם שמים“, ביז — „בכל דרכיך דעהו“³⁷.

און די עבודה בכל הנל דאַרף געטאָן ווערן בשמחה גדולה ביותר, ווי — באַלד אַז כללות העבודה פון תשׁוׁע איז „בשמחה רבה“.

ט. כמדובר כמ״פ אַז „המעשה הוא העיקר“³⁸ — דאַרף דאָס אַראַפֿ-קומען אין מעשה בפועל:

יעדערער זאָל מחליט זיין ומיד (ובמילא — ומיד³⁹ הן נגאליו) צו מוסיף זיין סיי בכמות און סיי באיכות אין לימוד התורה, נגלה און חסידות, און מוסיף זיין אין קיום המצוות בהידור, ובפרט אין מצות הצדקה וואָס איז כללות כל המצוות, אין אן אופן פון „מהדרין מן המהדרין“.

און אַראַפּטראַגן דאָס בפועל גלייך לאַחרי ההתוועדות — סיי בנוגע צו לימוד התורה, נגלה און חסידות, און סיי בנוגע צו קיום המצוות, ובפרט מצות הצדקה.

[אע״פּ אַז בנוגע צו נתינת צדקה כלילה איז דאָ אַ גאַנצע שקו״ט — האָט מען דאָך גערעדט כמ״פ אַז בשעת עס קומט ניט אַן צום עני כלילה (וויבאלד אַז מ׳לייגט דאָס אַרײַן אין דער צדקה-פּושקע אַדער מ׳גיט דאָס צום גזבר של צדקה), י״ל אַז דאָס הייסט ניט אַז נתינת הצדקה איז געווען כלילה].

(33) ראה קידושין מ, ב.

(34) להעיר מהשייכות המיוחדת דמצות צדקה לחנוכה — ראה מגיא או״ח א״ח ר״ס עתר (הועתק בהשלמה לשוׁע אדה״ו ס״ס עתר). לקו״ש ח״ה ע׳ 443 ובהע׳ 14-15 שם.

ובמיוחד בנר חמישי דחנוכה — ע״פ המבואר בשיחת מוצאי שׁם וישב תשלח סכ״ג דאפ״ל שהמנהג דנתינת „מעות חנוכה“ קשור עם ענין מצות הצדקה שבחנוכה — ונתינת „מעות חנוכה“ שייכת במיוחד לנר חמישי דחנוכה, כניל בפנים (ס״א).

(35) ועד שׁבכל תלמוד ירושלמי היא נק׳ בשם מצוה סתמ׳ — תניא פליז (מח, ב).

(36) ראה רמ״א או״ח סתרע״א ס״ב.

(37) אבות פ״ב מ״ב. משלי ג, ו. רמב״ם הל׳ דעות ספ״ג. טושו״ע או״ח סרליא. וראה לקו״ש

ח״ג ע׳ 907. 932. ועוד.

(38) אבות פ״א מ״ז.

(39) ראה רמב״ם הל׳ תשובה (פ״ו היה) שישראל עושין תשובה, ומיד הן נגאלין — מדה

כנגד מדה — גאולה הפרטית מעין גאולה הכללית (ראה אגה״ק ס״ד).

(40) ראה לקו״ש ח״ט ע׳ 292 ואילך.

און מ'מיינט טאקע יעדערן און יעדערע — סיי, את אשר ישנו פה, און סיי, את אשר איננו פה, ער הערט אבער דאס וואס עס רעדט זיך, און ס'איז קיין נפק'מ ניט צו וועלכן סוג אידן ער געהערט — מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, ביז, גם את אשר בשם ישראל יכונה⁴¹, פון, ראשיכם שבטיכם, ביז, חוטב עציך ושואב מימך⁴².

און מ'איז ניט יוצא דערמיט וואס מ'פארנעמט זיך מיט, מבצע חנוכה, און מזעט אז ביי א צווייטן אידן זאל זיין דער ענין פון שמחה של מצוה⁴³ —

נאך צום אלעם ערשטן דארף זיין, קשוט עצמך⁴⁴ — אז ביי אים אליין זאל צוקומען א הוספה ביתר שאת וביתר עוז אין לימוד התורה וקיום המצוות.

און זיין עבודה בנוגע לעצמו דארף זיין אין אן אופן אז, בשבילי נברא העולם⁴⁵, ד.ה. אז די גאנצע וועלט האלט זיך אויף זיין עבודה און אויף זיינע פעולות — כמדובר כמ"פ וועגן דעם פס"ד הרמב"ם⁴⁶ אז דורך א מצוה אחת (במעשה, בדיבור, און אפילו במחשבה) איז, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה⁴⁷.

י. און דורך דערויף וואס מ'וועט מוסיף זיין אין לימוד התורה און אין קיום המצוות בהידור, ובפרט אין מצות הצדקה (כללות כל המצוות) — וועט זיין דער קיום פון, ציון במשפט תפדה ושבי בצדקה⁴⁸, וואס, משפט איז, הלכתא, לימוד ההלכות שבתורה⁴⁹, און, ושבי בצדקה — קיום מצות צדקה, וואס זי איז כללות כל המצוות.

און נאך זייענדיק אין גלות וועט זיין דער ענין פון, והוי' יגי' חשכיי⁵⁰ (נוסף אויף דעם ענין פון, אתה נרי הוי'⁵¹), ווי חסידות⁵² טייטשט אפ אז עס זיינען דא צוויי שמות הוי' (וואס זיינען די התחלה פון די י"ג מדה"ר) און, והוי' (בתוספות וא"ו) — איז הוי' דלעילא, דער שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות ולמעלה מכל מדידה והגבלה —

(41) ל' כ"ט מ"ח אדמור"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה — נדפס בטה"מ תרפ"ח ע' קמו ואילך. תשי"ח ע' 263 ואילך.

(42) להעיר שענין האחדות שבישראל שייך במיוחד לחנוכה — מאחר שחנוכה הו"ע נצחי (כניל בפנים), למעלה מהגבלות וחילוקי הזמנים, ועד"ו מובן שהוא למעלה מהחילוקי דרגות שבישראל, מאחר שג' הענינים דעולם שנה (זמן) ונפש קשורים זבי.

(43) להעיר מתענית כב, א: הנה נמי בני עלמא דאתי ניהו .. אנשי בדוחי אנו (שמחים ומשמחים בני אדם) (פרש"י שם ד"ה בדוחי). וראה כתר ש"ס סימן נה. ועוד.

(44) ב"מ קז, סע"ב. וש"נ.

(45) סנהדרין לו, סע"א במשנה.

(46) שם פ"ג ה"ד.

(47) ישעי' א, כז.

(48) לקו"ת דברים א, סע"ב ואילך.

(49) ש"ב כב, כט.

(50) תרא ד"ה כי אתה נרי גוי' (מא, א ואילך). שער: אורה ד"ה זה פ"ח ואילך.

וואס ער פועלט דעם „יג'י חשכ'י, אז דער חושך אליין ווערט נתהפך לאור — „יג'י חשכ'י, דער חושך אליין איז מאיר'י.

יא. ויהי'ר אז ס'זאל זיין א פריילעכער חנוכה, און א פריילעכע עבודה אין לימוד התורה וקיום מצוות'י, און עס זאל אראפקומען אין א פריילעכן המשך אויך אין דער עבודה מיט עניני הרשות —

ביז צו „שמחת עולם על ראשם'י, די אייביקע שמחה וואס וועט זיין בקרוב ממש בביאת משיח צדקנו.

און עס זאל זיין „טועמי' חיים זכו' — נאך זייענדיק אין די לעצטע רגעים פון גלות וועט מען טועם זיין „מכל תבשיל ותבשיל'י" וואס וועט זיין לעיל.

און גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו מיט א ריקוד של שמחה, און טאנצנדיקערהייט גיין צוזאמען מיט אים אין ארצנו הקדושה, „ארץ אשר גוי עיני ה' אליקך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה'י,

ביז — אין ירושלים עיה'ק, וואס זי ווערט אנגערופן „יפה נוף משוש כל הארץ'י" — די שמחה פון דער גאנצער וועלט,

ביז — אין דעם ביהמ'ק, וואס דארטן איז דער מקור השמחה והאורה בכל העולם כולו.

און ס'זאל זיין בעגלא דידן ממש.

(משיחות נר ה' דחנוכה, אור לכ'ט כסלו, ה'תשמ')

(51) ראה שערי אורה שם פ'ט.

(52) ישע'י לה, י. נא, יא.

(53) ל' אדה'י בשוע' ארץ ס'ינ ס'ח. וראה לעיל ע' 282. וש'נ.

(54) עקב יא, יב.

(55) תהלים מח, ג.